

IZ ZGODOVINE NOB

SPOMINI NA DELO IN USTANOVITEV OF V MOSTAH

Dogodki ob zgodovinski prelomnici leta 1941, ki so tako usodno vplivali na nadaljni razvoj slovenskega in jugoslovanskega naroda, so – čeprav že odmaknjeni – še vedno živo pristoni v zavesti naših ljudi in v spominu aktivistov Osvobodilne fronte. Mnogo udeležencev teh zgodovinskih dogodkov žal ni več med nami; in vsako leto jih bo manj.

Eden znanih še živčih aktivistov iz Most je tudi ANTON PERME z Zaloške ceste 76 a, ki je zelo vestno zbiral gradivo o delu OF v Mostah. V obliki spominov ga bomo objavili na straneh Naše skupnosti. Tovarišu Permetu gresta vsa zahvala in priznanje za to, da njegova izjava in dragocena pričevanja ne bodo padla v pozabo.

Ob tej priložnosti pa uredništvo Naše skupnosti prosi vse bore in aktiviste NOB iz naše občine, da se v čim večjem številu včlanijo v klub aktivistov NOB, ki deluje pri občinski konferenci SZDL, in s svojimi zapisi za objavo v Naši skupnosti prispevajo svoj delež k ohranjanju tradicij NOB v moščanski občini. Obenem jih prosimo, da po možnosti pošljejo našemu uredništvu kakršnekoli dokumente iz NOB v naši občini (fotografije, sezname, brošure itn.), ki bi jih prefotografirali in originale takoj vrnili.

SPOMIN NA USTANOVITEV IN DELO OF V MOSTAH

Vedno večja časovna oddaljenost nas loči od zgodovinskih dogodkov tako v Sloveniji kot v celotni Jugoslaviji, ki so se pričeli v aprilu leta 1941 in v katerih so častno sodelovali tudi Moste (vsaj pretežno del) so v tistem odločilnem času dokazale, da so proletarske in narodne zavodne.

Ko so fašisti in nacisti v aprilu leta 1941 okupirali Slovenijo in ostalo Jugoslavijo, ko je vlada strahopetno pobegnila v inozemstvo in ko je nečastno kapitulirala vojska stare Jugoslavije, je bilo treba pokazati, koliko narodnega ponosa imamo – ali pa postati klavni hlapec okupatorja.

Večina takratnih političnih strank, ki so imele slovenstvo do tedaj tako rekoč v zakupu, so pozabile, da so imeli fašisti zasedeno naše ozemlje do Logatca in celo Istro. Pozabili so, kaj so fašisti počeli z našimi ljudmi v dolgih 12 letih, da so pregnali naš jezik iz šol in uradov, zapirali slovenske fante, če so si drznili zapeti v domači vasi ali vaški gostilni slovensko pesem. Spravili so se celo na nagrobniki s slovenskimi napisi. Vzeli so preprosto na znanje, da je Hitler ob obisku v Mariboru javno zapovedal svojim oficirjem in civilnim oblastnikom: „Napravite mi to deželo nemško!“ Niso se upirali selitvam zavednih Slovencev in duhovnikov v Nemčijo in Srbijo. Vse to teh „zavednih“ Slovencev ni oviralo, da ne bi postali hlapci in pomagači oku-

patorja. Še državne uslužbenke so prisilili, da so se morali udeležiti sprejema fašistov pred vladno palačo v Ljubljani. Ban dr. Natlačen pa jih je šel pozdraviti celo na Vrhniko.

Toda tako brez ponosa so bili le vrhovi klerikalne stranke. Pretežni del naroda je imel drugačne pojme o časti in ponosu. Komunistična partija, ki je bila sicer maloštevilna in v ilegali, je s sekretarjem Titom na čelu pozvala vse narode Jugoslavije na odpor. In narodi so se odzvali. To je bila sicer pot žrtev in trpljenja, toda tudi pot ponosa.

Ta ali oni bo mogoče godrnjal ob teh vrsticah, češ to smo že neštetokrat slišali in nam je dobro poznano. Ne škoduje pa, če se večkrat spomnimo, posebno sedaj ob 30-letnici vstaje, na tisti veliki zgodovinski čas, na tisto prelomnico, ko se je tudi slovenski narod pričel zavedati, da ni rojen samo za hlapca, temveč da si mora svojo bodočnost sam oblikovati in ne čakati, da mu jo bodo oblikovali drugi.

V nekaj vrsticah bi želel obuditi spomine na začetke organizacije odpora v Mostah.

Ko je KP Slovenije povabila napredne Sokole in kulturnike na skupni sestanek 27. 4. 1941 in je bila na tem sestanku ustanovljena Osvobodilna fronta slovenskega naroda (ali kratko OF), je tudi KP v Mostah, ki je bila za tiste čase razmeroma močna (četudi v ilegali), pričela s pripravi za ustanovitev OF. V moščanski organizaciji so delovali že prekaljeni kasnejši vidnejši javni delavci Franc Leskovec, Tone Dolinšek, Angela Dovč-Ocepek,

Viktor Stopar, Ivan Osenjak, Lojze Nusdorfer in drugi. Ob okupaciji je bil sekretar celice Ivan Osenjak, zaposlen v Kemični tovarni. Bil je zelo agilen, smel in neustrašen, z velikimi organizacijskimi sposobnostmi. (Policija ga je imela v evidenci kot nasprotnika režima in to evidenco izročila okupatorju. Kmalu po ustanovitvi OF v Mostah ga je aretirala in poslala v taborišče. Po kapitulaciji Italije se je pridružil partizanom, kjer je v prekomorski brigadi nekje v Bosni padel).

Krščanski socialisti niso bili posebno številni, toda dobro organizirani. Vodil jih je Tone Marinček z Zaloške 17. (Marinček je bil na Fužinah aretiran in poslan na Rab, kjer je umrl).

V Mostah je ob okupaciji delovalo močno telovadno društvo Sokol, ki je bilo takoj razpuščeno. Ob razpustu je šlo čez 250 članov. Že ob razkolu v Sokolu leta 1938 se je društvo priključilo levemu krilu Sokola pod vodstvom Lubej-Polič, ki je bil proti prevelikemu vplivu kapitalistov. Zadnji starosta je bil Andrej Sturm iz Ribniške ulice. Lahko trdim, da je 95 % članstva kasneje delalo za OF.

Te organizacije je celica KP Moste povabila na sodelovanje.

V začetku julija leta 1941 je sklical sestanek v delavnici tesarskega mojstra Pavla Pavčiča na Zaloški s. št. 181. Udeležili so se ga:

– za KP: Ivan Osenjak, delavec v Kemični tovarni, Lojze Nusdorfer, uslužbenec v Saturnusu, Ivan Bratko, delegat okrožja OF;

– za krščanske socialiste: Tone Marinček, uslužbenec, Zaloška c. št. 17;

– za Sokola: Ludvik Jezeršek, trgovski uslužbenec, Franc Zidan, delavec v mestni klavni, Nace Novak, železničar, Ribniška ul. št. 23, Pavel Pavčič, dijak, Zaloška c. št. 181, Boris Pavčič, dijak, Zaloška c. št. 181, Jernej Korenčan, pek, Bratov Rozmanov ulica, Dušan Zdravec, delavec, Poljska pot št. 54, Franc Batista, delavec, Proletarska ul. št. 12, Janez Rupnik, delavec v tovarni Lapajne, Martin Perme, finančni uslužbenec, Okiškega ulica št. 12.

Na tem sestanku je bila ustanovljena OF za Moste in rajonski odbor OF Moste, za katerega so bili izvoljeni: za predsednika Ivan Osenjak, za sekretarja Ivan Bratko, za člane: Lojze Nusdorfer, Ludvik Jezeršek, Jože Stopar, Dušan Zdravec, Franc Zidan, Tone Marinček, Pavel Pavčič, Franc Batista in Martin Perme.

V izvršni odbor pa so bili izvoljeni: za KP Ivan Bratko, za krščanske socialiste Tone Marinček in za Sokola Martin Perme.

Kmalu po tem sestanku je bila v takratni gostilni Prijatelj v se-

danji Partizanski ulici seja, kjer smo si razdelili delo.

Meje rajona so bile reka Sava zahodno od vasi Tomačevo, Tomačevska cesta, Savska cesta, Šmartinska cesta, Njegoševa ulica, Holzapflove ulica, Korytkova ulica, (bolnišnica je imela lastno organizacijo), most čez Ljubljanico, za prisilno delavnico od tesarskega mojstra Kregarja, čez Povšetovo cesto na železniško progo do Hradeškega mostu, Hradeškega cesta proti vzhodu, Štepanja vas, Gmajna in Zg. in Sp. Hruščica, Fužine, nato čez letališče in vzhodno od Novih Jarš do Save.

Območje rajona je bilo razdeljeno na 7 kvartov, in sicer:

1. Nove Jarše – Tomačevo,
2. Zelena jama,
3. Stari Vodmat vzhodno od Njegoševih ulice do dolenske železniške proge,
4. Novi Vodmat od proge Ob Železnici do Proletarske ulice,
5. Selo-Moste, vzhodno od Proletarske ulice,
6. Zg. in Sp. Kodeljevo,
7. Štepanja vas, Gmajna, Zg. in Sp. Hruščica, Fužine.

Vsak kvart je imel svoj kvartni odbor.

Prva naloga rajonskega odbora je bila ustanavljanje kvartnih in uličnih odborov ter odborov po tovarnah. Največje število odborov v rajonu je bilo v juniju leta 1942, ko jih je bilo 98; njih število pa se je zelo spreminjalo, kakor so bili pač „delavni“ domači izdajalci in okupatorji. Sledili so številni vdori v naše organizacije. Člane odborov so trpeli v zapore, iz teh pa v taborišča.

Odbori so imeli seje praviloma tedensko. Vsak odborik rajona je bil zadolžen za en kvartni odbor, vsak kvartni odborik pa za neko število uličnih odborov, katerih se je moral posecati. Vabil pa se je seveda niso pošiljali. Na vsaki seji so določili, kdaj in kje bo prihodnja seja.

Eden zelo težkih problemov je bil, kje naj bodo seje. V letu 1941 smo se čutili še kar varne. Seje smo imeli največkrat v posebnih sobah „naših“ gostiln, tedaj, ko je bilo najmanj gostov, tj. od 12.–15. ure. V letu 1942 po ustanovitvi bele garde pa smo morali biti mnogo opretni.

Seje smo imeli največ pri posameznih odborikih, ki so bili ali vsaj simpatizerji. Seje so morale biti končane tako, da so bili odboriki lahko do policijske ure doma. Lahko si predstavljamo, kakšno skrb je imela hišna gospodinja ob takih prilikah. Okupator pa je pogosto obkoljeval posamezne predele mesta ter natančno pregledoval stanovanje, obenem pa iskal našo ilegalno literaturo. Seje po odhodu zadnjega odborika se je gospodinja odvalil kamen od srca. Upošteval je te okoliščine, smo gledali, da je na sejo prišlo le najnujnejše število odborikov.

Kljub temu se nas je nabralo od 4 – 6. Veliko sej smo imeli tudi zunaj rajona.

Resnici na ljubo rečem, da se fašistov nismo posebno bali. Ko pa so spomladi leta 1942 začeli s prižnjo ofenzivo proti OF, moram priznati, da so imeli pri marsikomu uspeh. Okupator ni mogel imeti v vsaki ulici detektiva, nasprotno sosed pa je lahko mimogrede pazila, koliko ljudi prihaja v neko hišo.

Nesteto sej uličnih, kvartnih, rajonskega in okrožnega odbora je bilo pri Andreju Sturmu v Ribniški ulici št. 1. Bil je težko bolan in vezan na posteljo. On in njegova družina so bili zavedni in delavni člani fronte. V njegovo hišo se je lahko prišlo skozi vrt. Četudi ni bil član odborov, smo imeli seje vedno v njegovi prisotnosti. Bil je v vsem na tekočem in dajal umestne predloge in nasvete.

NALOGE ODBOROV

Glavne naloge odborov so bile: ustanavljanje uličnih odborov in odborov v tovarnah in podjetjih ter kvartnih odborov in Narodne zaščite, pobiranje obveznih mesečnih prispevkov, ki so znašali 1 % od plače, zbiranje orožja, obleke, hrane in drugih potrebščin za partizane, propagando za odhod v partizane, skrb za varno odpremo čez blok tistih, ki so se odločili za partizane, podpiranje svojcev, ki so ostali doma brez sredstev, skrb za zapornike in internirance po taboriščih in obveščevalna služba.

SEKRETARJI

RAJONSKEGA ODBORA

Prvi sekretar rajonskega odbora v Mostah je bil, kot že omenjeno Ivan Bratko-Janez. Bil je mlad študent-absolvent, toda samostojen, poln energije in preden član partije. Z velikim uspehom je organiziral celotno organizacijo OF v Mostah. Težko nalogo je prevzel, toda uspešno mu je dobro po rešiti. Celotni odbor mu je zaupal in po svojih najboljših močeh pomagal.

Največ se je zadrževal pri prijatelju Lajču Kovaču, enemu prvih aktivistov v Mostah, ki je stanoval takrat pri Gomzijeveh v Malejevi ulici na Kodeljevem, kjer je bil Bratko februarja leta 1942 aretiran. Smrti ga je rešilo le dejstvo, da se fašistom ni posrečilo ugotoviti njegove funkcije. Poslan je bil v taborišče v Italijo.

Za Ivanom Bratkom je prevzel sekretarske posle Milan Česnik-Sandi, študent z Viča. Prevzeto dolžnost je opravljal do 15. junija 1942, ko so ga na Taboru v Ljubljani ustrelili fašisti, češ da je bil podoben likvidatorju fašistke Emilije Reya na Gospo-svetki cesti.

ANTON PERME

Za njim je to dolžnost prevzel Leopold Kresc-Filip, kasneje Jošt. Težka je bila ta dolžnost v tistem času. Okupator je pričel z veliko ofenzivo proti partizanom na Dolenjskem, z namenom, da zajame glavni štab. To se mu ni posrečilo. Nekoliko pa se je skrčilo svobodno ozemlje. Podvojiti je bilo treba delo, na številnih sestankih članstvu pojasnjevati svetovni položaj. Kresc se je spretno umikal zasledovalcem, spreminjal je svojo zunanost, skoro vsako noč je prenočeval pri drugi družini. V septembru leta 1942 je bil izbran v okrožni odbor OF.

Nasledil ga je Jože Danev ob pomoči Fani Žagar. Na tem mestu sta bila do konca leta 1942.

Od januarja do junija leta 1943 je bila sekretarka Gizela Dora, ki je bila likvidirana radi izdaje. Za njo je opravljal te posle Gorazd Bratkovič-Zvone, in sicer v juniju in v avgustu 1943. V septembru je dolžnost sekretarja prevzel tovarš Goje, od oktobra leta 1943 do januarja leta 1944 pa je vodil odbor Vili Supan, ki ga je belagarda ubila na Urhu. Zadnja sekretarka je bila Franja Bon-Vera s Kodeljevega, k. je bila junija leta 1944 aretirana. Tedaj je bil rajonski odbor zelo rezreden in je dojel brez sekretarja, saj je obstajal le iz nekaj tovarišic.

Od ustanovitve rajonskega odbora v juniju leta 1941 do junija leta 1944, torej v treh letih, se je zvrstilo 10 sekretarjev. Od teh so bili trije ubiti, šest pa aretiranih. To dokazuje, kako težka in naporna je bila ta funkcija.

Omenim naj nekaj zanimivih dogovorov iz prvih mesecev odpora.

Člani mestne organizacije OF so neko noč vdrl v pisarno kulture v Ljubljani, ki je bila nad znano kavarno Zalaznik na Starem trgu. Poleg drugega važnega gradiva so odnesli tudi seznam članov tega društva. Tako smo tudi Moščani prišli do seznama članov z našega področja, ki ga kot posebnost hranim še danes.

SE BO
NADALJEVALO

DEMONSTRACIJSKO GRADBIŠČE ŠTEPANJSKO NASELJE POD DROBNOGLEDOM

PREIZKUSNI KAMEN ZA SODOBNO TEHNOLOGIJO

GRADITI HITREJE, CENEJE IN KVALITETNEJE – STANOVANJA ZA VSE STAROSTNE IN DOHODKOVNE KATEGORIJE PREBIVALSTVA – VELIKO ZANIMANJE ZA TA PROJEKT V DRUGIH JUGOSLOVANSKIH MESTIH – RAZISKOVALNO DELO IN PRAKSA NAJ BI SE DOPOLNJEVALA

Dejavniki, ki soodločajo pri stanovanjski graditvi v Ljubljani, so se leta 1969 odločili, da je potrebno pričeti z energično akcijo, ki naj bi pokazala pot do graditve stanovanj za družine z nižjimi dohodki. Sklenili so, da bodo tak model preizkusili na prvem demonstracijskem gradbišču v Ljubljani. Spomladi leta 1970 so ustanovili koordinacijski odbor za gradnjo stanovanjske soseske Štepanjsko naselje, ki naj bi dobil status demonstracijskega gradbišča. Po skrbni pripravi programa ter proučitvi celotne organizacije je bil podpisan tudi sporazum o poslovno-tehničnem sodelovanju pri gradnji tega naselja.

Kot rezultat teh prizadevanj so bili razglašeni zgradilni načrti za sosesko Štepanjsko naselje, in sicer konec februarja in v začetku marca v stavbi občinske skupščine Moste-Polje. Ob tej priložnosti je predsednik občinske skupščine Polde Maček v svojem pozdravnem govoru med drugim dejal: „Razgrnitev ima za občino Moste-Polje in za Ljubljano kot celoto vsestranski pomen. Je rezultat naporov vseh dejavnikov, ki naj v bodoče sodelujejo pri stanovanjski gradnji. Naš pristop h gradnji pomeni odločilen prelom z dosedanjim gradnjo stanovanj za trg, ki je še posebej v Ljubljani pokazala vse negativne posledice.“

Kot je znano, bodo buldožerji zorali ledino že v juniju letos in potem bi postopoma do leta 1976 zgradili okoli 3.000 stanovanj in stanovanjskih hiš.

To pomeni, da bomo v Štepanjskem naselju – ko bo zgrajeno – dobili kar 10.000 novih prebivalcev. V tej veliki stanovanjski soseski bodo predvidoma zgradili 24 individualnih hiš (za zamenjavo), 88

vrstnih hiš za stare ljudi, 1.622 stanovanj v petnadstropnih blokih in 1.359 stanovanj v štirinadstropnih stolpnih. Prevladovala bodo dvosobna stanovanja. Le-teh bo kar 1.313. Garsonjer bo 217, enosobnih stanovanj 730, dvoiplosobnih 40, trisobnih 459 in štirisobnih 222.

Poprečna velikost stanovanj bo naslednja:

garsonjera	26 m ²
1-sobno stanovanje	37 m ²
2-sobno stanovanje	60 m ²
2 1/2 sobno stanovanje	63 m ²
3-sobno stanovanje	82 m ²
4-sobno stanovanje	94 m ²

Pri zasnovi Štepanjskega naselja so projektanti upoštevali predvsem naslednje družbene cilje:

- popolno prometno varnost (ločitev motornega prometa in prometa pešcev);
- poudarjen je družbeni standard nasproti osebnemu (mestni jav-

- ni promet – osebni promet);
- stimulirani bodo medčloveški odnosi – ustvarjena bo tipična urbana sredina;
- preglednost naselja (tujec, mati – otrok na igrišču);
- okolje bo urejeno za vse starostne kategorije ljudi;
- različnost stanovanj – za vse dohodkovne kategorije prebivalstva;
- zagotovljeni bodo kar najboljši

- higienski in sanitarni pogoji (mir, čist zrak, osonečnost).

V prostorskem pogledu so projektanti težili:

- dati naselju svojsko prostorsko obeležje;
- v gradivu in opremljenosti poudariti družbeno pomembnejše prostore, okolje;

- zadržati kakovost okolja ob reki Ljubljanici in gozdu (združitev narave in naselja);
- ustvariti različne, svojske ambience (prostor in oprema, zelenje);
- zaščititi zunanje bivalne prostore (igrišča, počivališča) pred vetrom, vročim soncem;

(Nadaljevanje na 6. strani)

Nekdanja Štepanja vas bo kmalu postala sodobna stanovanjska soseska in ima že naziv Štepanjsko naselje. V juniju bodo buldožerji začeli orati ledino.

SPOMINI IZ NOB

Literatura v otroškem vozičku

Ilegalne tiskarne in ciklostilne tehnike v rajonu Moste

Komunistična partija je bila prepovedana že od leta 1929 in je od tedaj delovala ilegalno. Če je hotela ostati v stiku s članstvom in simpatizerji, je morala ustanavljati ilegalne ciklostilne tehnike za razmnoževanje raznih letakov in okrožnic. Tako si je pridobila velike in dragocene izkušnje, ki jih je s pridom uporabljala med okupacijo.

V rajonu OF Moste je bila med NOB najvažnejša ciklografija in dokumentarna tehnika v sedanji ulici Goce Delčeva števil. 31. To stanovanjsko zgradbo je v letu 1941 pričel zidati naš zavedni primorski rojak Boris Race, ki se je pred fašisti umaknil iz Trsta v Ljubljano ter se ob okupaciji takoj priključil osvobodilnemu gibanju. V sporazumu s KPS je bil že v načrtu predviden bunker za ilegalno tiskarno, in sicer v izmeri 3 x 3 m pod kletjo. Vhod vanj se je avtomatično odpiral in zapiral. Bunker je bil tehnično zelo dobro opremljen tako glede napeljave in odtoka vode kot zračnosti. Gradili so ga trije zelo zanesljivi zidarji. Samo ti trije so poleg lastnika vedeli zanj.

Cinkografija je pričela delovati spomladi leta 1942. V njej je delalo 5 tiskarjev. Med njimi je bil tudi Zlatko Močnik. Obratovala je do marca 1943. Natiskala je 15.000 raznih letakov in parol, 10.000 živilskih kart, 850 klisejev, večje število potnih listov, osebnih legitimacij in drugih dokumentov.

Tiskarno je po hudem mučenju izdal eden od sicer zanesljivih zidarjev. Okupator je s številnimi karabinjerji obkolil hišo in se ji oprezno bližal. Aretirali so vse stanovalce. Po dolgem iskanju so bunker odkrili. Njegova kamuflaža in odlična tehnika ureditve jih je presenetila. Ogledati si ga je prišel celo italijanski visoki komisar Emilio Grazioli z ženo. Lastnik te zgradbe je sedaj Albert Goršič.

Poleg navedenih dveh tiskarn so bile v rajonu še ciklostilne tehnike, ki so razmnoževale Slovenskega poročevalca in druge brošure. Te tehnike so bile pri:

1. Antonu Strniši v sedanji Proletarski ulici 12 v posebnem bunkerju. Tehnika je obratovala v letu 1941.

2. Francu Škoficu, prekajevalcu na Hradeckega cesti 35. Tu so v prostoru za prekajevanje mesa tiskali razno literaturo in brošure. Delovala je od decembra leta 1942 do maja leta 1943. V tej tehniki so delali Dušan Zdravce, Franc Bezljaj, Fani Dimnik, Franc Škofic in njegova žena. Papir in drugo gradivo je dovažal tovariš Božič, ki je bil pri tem poslu za-

sačen, nakar so bili vsi, ki so delali v tej tehniki, aretirani.

3. Hinku Polaku, Korytkova ulica 26. Tu so tiskali literaturo za rajon Moste v letu 1942.

4. Antonu Bau v sedanjih Novih Jarsah, Šmartinska cesta 105. Tu so tiskali literaturo v letu 1942. Tiskarna se je preselila k tovarišu Bau od Polaka v Korytkovi ulici 26.

Veliko je delala za NOB tudi tiskarna bratov Tuma, ki je bila takrat Pod Ježami števil. 10 v dvoriščni zgradbi.

Vse te tiskarne in tehnike so v polni meri opravljale zaupane jim naloge. Zato gre vse priznati in pohvaliti tovarišicam in tovarišem, ki so v njih največkrat v izredno težkih razmerah delali podnevi in ponoči v stalni nevarnosti, da bodo odkriti in aretirani. Te ilegalne tiskarne so vedno in v zadostnih količinah zalagale naše organizacije na terenu.

Raznašanje literature iz teh tiskarn je slonelo v veliki meri na ramah naših tovarišic. Izkazale so se kot izredno iznajdljive in pogumne. Veliko vlogo pri raznašanju so odigrali otroški vozički.

Četudi je bila katera od tovarišic ob blokadi ali preiskavi zasadena s Slovenskim poročevalcem in aretirana, to drugih ni ustrašilo. Slovenski poročevalec je krožil iz rok v roke. Posamezno število je prebralo tudi po 20 članov.

MARTIN PERME

SAMOSTOJNO DRUŠTVO TELESNIH INVALIDOV V OBČINAH LJUBLJANA-BEŽIGRAD IN MOSTE-POLJE

Iz Most je samo 25 članov

Septembra lani so ustanovili društvo telesnih invalidov v občini Ljubljana Bežigrad in Moste-Polje, ki je prej delovalo v sklopu medobčinskega društva telesnih invalidov Ljubljana. Društvo je enotno za obe občini, sedež ima za Bežigradom, v domu krajevnih skupnosti Boris Kidrič na Vojkovi 1

in vključuje invalide osebe, ki stanujejo ali delajo na območju obeh občin, ne glede na težo ali vzrok invalidnosti. Društvo spremlja invalidsko problematiko, pomaga svojim članom do zaposlitve, če so zanj še sposobni, razvija športno in kulturno dejavnost in pomaga invalidom reševati njihove socialne, zdravstvene in druge probleme. Ena glavnih nalog pa je, da tudi v Mostah ustanovijo samostojno društvo, ki bo sprva delovalo kot podružnica. V vsaki občini je namreč okoli 2500 invalidov, v društvu pa jih je večanje šele 196, od tega iz Most samo 25. Zato bodo v letošnjem letu pritegnili k delu še okoli 500 invalidov iz vsake občine, za katere bodo organizirali tudi pravno pomoč in

jim pomagali pri reševanju drugih problemov. Oktobra lani so razpisali anketo, iz katere so ugotovili, da je kar 47 procentov invalidov prejemalo mesečne dohodke, manjše od 500 din. Ker so nekateri od teh potrebni finančne pomoči, so se obrnili na 34 podjetij in štiri od njih so že priskočila na pomoč: Ljubljanske mlekarne, Tonosa, Lekarna Bežigrad in Gostinsko podjetje Bežigrad.

Društvo se bori tudi za invalide, ki so prijavljeni na zavodu za zaposlovanje, pa ne dobijo dela, ker so invalidi.

Zato se bodo obrnili na podjetja in proučili možnost, da bi ta podjetja dala invalidom v dokončanje ali proizvodnjo ustrezno delo na dom, jih sprejela v delovno razmerje in socialno zavarovala.

Sicer pa so lani pripravili že več uspešnih akcij. Okoli 90 invalidov je bilo zelo zadovoljnih z brezplačnim izletom v Mokronog, osmim članom so dali regrese pri letovanju v Piranu in na Golniku, precej invalidov pa se je kljub izredno slabemu vremenu udeležilo ustanovne skupščine, na kateri so izvolili izvršni in nadzorni odbor društva ter sprejeli statut.

Sestavili so že tudi finančni načrt za leto 1973. Največ sredstev je namenjenih športu in rekreaciji, izletom v okolico Ljubljane in obdaritvam ob praznikih ter enkratni zimski pomoči članom.

Predsednik društva Janez Dolenc je v razgovoru dejal, da so tudi vsi člani izvršnega in nadzornega odbora invalidi in zato še bolj razumejo probleme telesno prizadetih ljudi. Zato vabijo vse invalide iz obeh občin, naj pridejo na pogovor v dom krajevnih skupnosti Boris Kidrič na Vojkovi 1, kjer ima društvo uradne ure vsak torek od 16. do 18. ure.

STANE DROLJC

Staro ob novem

V Sneberjih rastejo iz tal nove hiše kot gobe po dežju. Kozolec ob njih pa še vedno spominja na nekdanjo kmečko idilo.

Karting 1973

V soboto, 19. in v nedeljo, 20. maja bo na dvoriščnem prostoru Javnih skladišč velika, tokrat že trinajsta mednarodna dirka v kartingu pod okriljem mednarodne avtomobilistične zveze (FIA) oziroma njene komisije za karting (CIK). Dirka je postala že tradicionalna.

Posebnost letošnje prireditve bo v tem, da bo dirka samo mednarodna, v razredu 100 in 125 ccm se bodo pomerili najboljši mojstri te zanimive motoristične tekmovalne zvrsti iz mnogih evropskih držav. Posebno zanimiva bo dirka 100-kubičnih motorčkov brez menjalnika, ki od tek-

movalca zahtevajo brezhibno obvladovanje vožnje v zavojih in spretno ter hitro menjavo prestav.

Prepričani smo, da bodo tudi letos številni ljubitelji kartinga prišli na svoj račun in da jih njihovi ljubljenci ne bodo razočarali.

PREIZKUSNI KAMEN

(Nadaljevanje s 5. strani)

iskati zanimive (dolge in kratke) vizure proti Kamniškim planinam, Golovcu in Ljubljanskemu gradu.

Osnovni zazidalni kompleks je značilen tudi po tem, da bodo ljudje vstopali v naselje s postaj mestnega javnega prometa in je tu začetek osrednje stanovanjske ulice, ki je varna, zanimiva in opremljena s počivališči in igrišči. Levo in desno od osrednje ulice se cepijo stanovanjske ulice. Ob Litijski cesti je poglobljen center soseske, ki ga poudarjata dve skupni stolpnici, Ob Ljubljani pa je drugotni center z eno skupno stolnico. Motorni promet je razporejen ob stanovanjskem območju z vzhodne in zahodne strani. Garaže in parkirana mesta so razvrščeni na pe-

riferiji, do vhodov v objekte pa je dopuščen le najnujnejši promet (snaga, rešilni in gasilski avtomobili ipd).

Naselje bo komunalno in urbanistično v celoti sodobno opremljeno, saj je na dani, da je to prvi pogoj za ugodno bivanje. V naselju so predvideni naslednji spremljajoči komunalni objekti: dve popolni osnovni šoli, 4 vzgojno-raziskovalni zavodi, zdravstveni dom, družbeni center, prostori družbene prehrane, servisi za upravljanje in uslužnostno obrt, poslovni objekti (trgovina, restavracija), garaže (delno z dvonamensko uporabo — za zaklonišča).

Organizacijske programirane cene so izračunane po stanju dne 1. 7. 1972 in so naslednje:

V stanovanjskih blokkih (pretežno najemna stanovanja) je cena za m²

3.540 din (povprečna cena v Ljubljani je 3.940), v stolpnicih (izključno najemniška stanovanja pa znaša prodajna cena m² 3.850 din (povprečna cena v Ljubljani je 4.300.— din).

Na gradbišču bo uveljavljena visokoproduktivna tehnologija tunelskih opažev. V ilustraciji naj navedemo, da je gradbeno podjetje „Gorica“ v Novi Gorici doseglo s takšno tehnologijo 12-odstotno zvišanje produktivnosti dela ter bistveno znižanje stroškov.

Za zaključek naj navedemo še vire financiranja. Predvsem gre za bančne kredite varčevalcev, lastna sredstva varčevalcev, združena sredstva pri Ljubljanski banki, sredstva iz solidarnostnega sklada, sredstva delovnih organizacij, iz stanarine stanovanjskih podjetij ter preostala sredstva subvencioniranja stanovanjske gradnje.

Vsem občanom občine Moste-Polje

ALI POZNATE DEJAVNOST RK, SVETOVNE ORGANIZACIJE, V KATERI SO VKLJUČENI

Ali poznate dejavnost RK, svetovne organizacije, v kateri so vključeni odrasli, mladina in otroci?

Rdeči križ je mednarodna organizacija, v kateri je včlanjenih 114 držav z 230 milijoni članov. Članica te organizacije je tudi Jugoslavija s 4,5 milijoni članov.

RK je človekoljubna organizacija, ki pomaga človeku v najtežjih trenutkih, v vojni, ob raznih elementarnih nesrečah, pa tudi vedno in povsod, kadarkoli in kjerkoli je ogrožen.

Jugoslovanski RK občine Ljubljana Moste-Polje vabi vse občane, da se včlanijo v organizacijo RK in postanejo njeni aktivni sodelavci. Vsak občan lahko pomaga organi-

zaciji RK na svoj način: kot član RK z aktivnim delom in tako žrtvuje svoj prosti čas ali kot član, ki daje svoje znanje, ali kot redni oziroma podporni član in tako gmotno podpre organizacijo.

Osnovna organizacija RK deluje v vsaki krajevni skupnosti, član pa lahko postane vsak občan. Članarina znaša letno le 5 din za člane, za podporne člane 20 din, za podjetja pa je podporno članstvo najmanj 200 din letno.

RK organizira denarne nabiralne akcije v tednu RK in ob elementarnih nesrečah in vsakoletno zbiranje oblačil. Tesno sodelovanje z socialno službo, organizira zdravstveno-vzgojno dejavnost, tečaje prve pomoči in nege bolnikov, zdravstvena

predavanja in drugo. Z zbranim denarjem omogoča letovanje zdravstveno in socialno ogroženim otrokom, tudi pomoč socialno ogroženim družinam in posameznikom ter v okviru sosedске pomoči pomaga ostarelim in bolnim.

RK je pobudnik in organizator krvodajalskih akcij. Darovana kri rešuje mnoga življenja, zato naj bi se vsak zdrav občan udeležil krvodajalske akcije vsaj enkrat letno.

Občani Ljubljana Moste-Polje, postanite člani in podporni člani Jugoslovanskega RK, sodelujte v plemeniti dejavnosti organizacije Rdečega križa.

Občinski odbor in osnovne organizacije RK občine Ljubljana Moste-Polje

Razglednica z Vevč

Sodobna stanovanjska soseska v Vevčah.